OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Lainvalmisteluosasto
Lainsäädäntöneuvos Jari Salila

24.1.2019

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN JA VESILAIN MUUTTAMISESTA (HE 268/2018 VP)

Esityksessä tavoitteena on edistää ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten asioiden sähköistä käsittelyä. Esitys on laadittu yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Yleisiä näkökohtia

Voimassaoleva lainsäädäntö mahdollistaa jo nykyään varsin laajasti kansalaisen sähköisen asioinnin viranomaisessa. Sen sijaan asian käsittely viranomaisessa perustuu edelleen useissa asian käsittelyn vaiheissa paperisten asiakirjojen käyttämiseen.

Esityksessä ehdotetaan ympäristönsuojelulain ja vesilain menettelysäännöksiä muutettavaksi siten, että ne mahdollistaisivat asioiden sähköisen käsittelyn viranomaisessa ja ohjaisivat toiminnanharjoittajia sekä asianosaisia asioimaan viranomaisen kanssa sähköisesti. Esityksellä on välitön yhteys kuulutuslainsäädännön ajantasaistamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 239/2018 vp).

Hakemuksen jättäminen

Ehdotuksen mukaan ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset hakemukset tulisi toimittaa viranomaiselle ensisijaisesti sähköisesti. Velvollisuus käyttää sähköisiä asiointimenetelmiä riippuisi kuitenkin siitä, onko kyse luonnollisesta henkilöstä vaiko oikeushenkilöstä. Toiminnanharjoittajan asemassa oleva luonnollinen henkilö voisi edelleen asioida viranomaisen kanssa myös muutoin kuin sähköisesti.

Tiedoksiantomenettelyn sähköistyminen

Esityksen konkreettisin muutos olisi fyysisistä ilmoitustauluista luopuminen ja siirtyminen sähköisiin menettelymuotoihin. Jatkossa hakemusasiakirjat ja viranomaisen päätökset eivät olisi enää kirjallisessa muodossa esillä ilmoitustauluilla, vaan ne olisivat selailtavissa ja ladattavissa viranomaisen verkkosivuilta. Muutokset koskisivat niin hakemusasiakirjojen kuin viranomaisen tekemän päätöksen varsinaista tiedoksiantoa sekä täydentävää tiedottamista. Sekä ympäristönsuojelulain että vesilain säännökset nojautuisivat lakien omien säännösten lisäksi myös hallintolakiin sijoitettavaksi ehdotettuun yleissääntelyyn (HE 239/2018 vp).

Tässä yhteydessä on todettava, että samaan aikaan vireillä oleva kuulutuslainsäädännön uudistamista koskeva lainsäädäntöhanke (HE 239/2018 vp) olisi mahdollistanut laajemminkin tiedoksiantomenettelyä koskevien säännösten uudistamisen ja nojautumisen hallintolain säännöksiin. Ympäristönsuojelulain ja vesilain puitteissa (HE 268/2018 vp) arvioitiin kuitenkin parempana ratkaisuna sääntelytradition mukaisesti säätää näistä kysymyksistä erikseen.

Menettelyiden sähköistäminen ja asiakirjojen julkaiseminen viranomaisen verkkosivustolla korostaa henkilötietojen käsittelyyn ja suojaan liittyviä kysymyksiä. Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset sääntelytavat poikkeavat tässä suhteessa toisistaan. Ympäristönsuojelulaissa asia on ratkaistu sisällyttämällä lakiin kattavat asiaa koskevat erityissäännökset, kun taas vesilaki nojautuu hallintolakiin ehdotettuihin yleissäännöksiin (hallintolain 62 b §) täydennettynä tarpeellisilla erityissäännöksillä (vesilain 18 luvun 19 §). Lopputuleman kannalta erilaisilla sääntelytavoilla ei kuitenkaan ole merkitystä, vaan erot eri lakien mukaisten päätösten tietosisällöissä johtuvat sovellettavan lainsäädännön eroista.

Ympäristöasioita koskeva tietopalvelu

Ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset ympäristölupa-asioita (YSL 85 a §) ja vesitalouslupa-asioita koskevasta tietopalvelusta (VL 18 luvun 19 §). Ympäristöhallinto on kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamisoikeuksien toteutumisen edistämiseksi ylläpitänyt verkkosivuillaan Lupa-Tietopalvelua, jossa on julkaista ympäristönsuojelulain mukaisten päätösten lisäksi vesilain nojalla annettuja päätöksiä.

Menettelyn oikeusperusta on kuitenkin puutteellinen henkilötietojen suojaamisen näkökulmasta, minkä vuoksi lakeihin esitetään sisällytettäväksi tietopalvelua koskevat säännökset. Laeissa säädettäisiin lupapalveluun talletettavista tiedoista sekä tietojen hakemisen kriteereistä.

Johdon sijoittamista koskevan ilmoitusmenettelyn muutokset

Vesilain käyttöoikeussääntelyn uudistuksen (L 611/2017, HE 262/2016 vp) yhteydessä johtojen sijoittamista koskevaa sääntelyä muutettiin siten, että osa hankkeista (eli johdon sijoittaminen joen tai puron alitse) ohjattiin lupamenettelyn sijaan ilmoitusmenettelyssä käsiteltäväksi. Voimassaolevassa muodossaan

ilmoitusmenettelyä sääntely ei koske salmia ja kapeikkoja. Viranomaisilta ja toiminnanharjoittajilta saatujen soveltamiskäytäntöä koskevien kokemusten perusteella sääntelyn soveltamisalaa esitetään laajennettavaksi myös näihin, minkä lisäksi ilmoitusmenettelyyn esitetään tehtäväksi eräitä menettelyä keventäviä tarkistuksia.